

Daně – výpočet daní

1 Podstata daní

- **Daň** je povinná, zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu bez přímé protihodnoty.
- Smyslem je financování **veřejných statků a služeb** (školství, zdravotnictví, bezpečnost, infrastruktura).
- Rozlišujeme **přímé** (odvádí poplatník přímo státu) a **nepřímé** daně (v ceně zboží a služeb).
- Správu daní zajišťuje Finanční správa ČR dle zákona o správě daní a poplatků (daňového řádu).

2 Základní druhy daní

- **Přímé daně:** daň z příjmů FO a PO, daň z nemovitých věcí aj.
- **Nepřímé daně:** daň z přidané hodnoty (DPH), spotřební daně (PHM, líh, tabák).

3 Základní pojmy pro výpočet

- **Základ daně** – částka, z níž se daň vypočítává.
- **Sazba daně** – procentní vyjádření nebo pevná částka za jednotku (u spotřebních daní).
- **Daňová povinnost** – výsledná částka splatná státu po uplatnění slev a zvýhodnění.

4 Daň z příjmů fyzických osob (DPFO)

Sazby a rámec výpočtu

- **15 %** ze základu daně do stanoveného limitu.
- **23 %** z části základu daně nad tento limit.

Postup (zjednodušeně pro zaměstnance):

1. Hrubá mzda → *základ daně* (zaokrouhluje se na stovky nahoru).

2. Daň: 15 % (případně část 23 % nad limit).
3. Uplatnit slevy: **na poplatníka** (měsíčně), případně další (student, invalidita, děti).
4. **Daňová povinnost** = vypočtená daň – slevy.

Příklad – měsíční mzda

Položka	Částka
Hrubá mzda	35 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlen)	35 000 Kč
Daň 15 %	5 250 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč
Měsíční daňová povinnost	2 680 Kč

5 DPH – daň z přidané hodnoty

- Nepřímá daň připočítávaná k ceně zboží/služeb; plátce ji **vybere** a **odvede** státu.
- Sazby: **21 % (základní)**, **12 % (snížená)**; vybraná plnění mohou mít **0 %**.

Výpočet z ceny bez DPH

$$\text{DPH} = \text{Základ} \times \text{Sazba}, \quad \text{Cena s DPH} = \text{Základ} + \text{DPH}$$

Příklad: základ 10 000 Kč, sazba 21 %

DPH = 10 000 × 0,21	2 100 Kč
Cena s DPH	12 100 Kč

Výpočet z ceny s DPH (zpětně)

$$\text{Základ} = \frac{\text{Cena s DPH}}{1 + \text{Sazba}} \Rightarrow \text{DPH} = \text{Cena s DPH} - \text{Základ}$$

Příklad: cena s DPH 12 100 Kč, sazba 21 %

Základ = 12 100 / 1,21	10 000 Kč
DPH	2 100 Kč

6 Spotřební daň – princip

- Uvalena na vybrané komodity (PHM, alkohol, tabák) – obvykle **pevná částka za jednotku**.

Příklad: benzín – sazba 12,84 Kč/l, nákup 50 l

Spotřební daň = 50 × 12,84	642 Kč
----------------------------	--------

7 Shrnutí

- **Základ daně** a **sazba** určují výši daně; slevy a zvýhodnění snižují povinnost.
- **DPFO** – 15 % (základ), 23 % nad limit; uplatňují se slevy.
- **DPH** – 21 %/12 % (někdy 0 %); výpočet z ceny bez i s daní.
- **Spotřební daň** – pevná částka za jednotku zdaněné komodity.

8 Opakovací otázky

1. Vysvětli rozdíl mezi přímými a nepřímými daněmi a uveď příklady.
2. Jaký je postup výpočtu měsíční daně ze mzdy zaměstnance?
3. Jak spočítáš DPH, *a)* když znáš cenu bez DPH, *b)* když znáš cenu s DPH?
4. Proč se u spotřební daně používá pevná sazba na jednotku?

Pracovní list – Výpočet daní

1. Dopln chybějící pojmy

- Daň je _____ platba do veřejného rozpočtu bez přímé protihodnoty.
- Základ daně je _____, z něhož se daň počítá.
- Sazba DPH v ČR je zejména _____ % (základní) a _____ % (snížená).
- Daňová povinnost je výsledná částka po uplatnění _____.
- Nepřímé daně jsou součástí _____ zboží nebo služeb.

2. Přiřaď (přímá / nepřímá daň)

Daně / situace	Typ daně
Daň z příjmů fyzických osob	_____
Daň z příjmů právnických osob	_____
Daň z nemovitých věcí	_____
DPH na účtence v obchodě	_____
Spotřební daň z tabáku	_____
Silniční daň (zrušena pro FO)	_____

3. Výpočet DPH – procvičování

- a) Základ 18 400 Kč, sazba 21 % \Rightarrow vypočítej DPH a celkovou cenu s daní.
- b) Cena s DPH 22 400 Kč, sazba 12 % \Rightarrow vypočítej základ a výši DPH.
- c) Jaká bude výše DPH při sazbě 10 % a ceně bez DPH 12 000 Kč?

4. Daň ze mzdy – zjednodušený příklad

Zadání	Výsledek
Hrubá mzda 42 000 Kč, daň 15 %, sleva na poplatníka 2 570 Kč	_____
Hrubá mzda 28 500 Kč, daň 15 %, sleva 2 570 Kč	_____

5. Pravda (A) / Nepravda (N)

- DPH je přímá daň placená přímo poplatníkem. _____
- Základ daně je částka, ze které se daň vypočítává. _____
- Sazba DPH může být 21 %, 12 % nebo 10 %. _____
- Daň z příjmů fyzických osob je nepřímá daň. _____
- Spotřební daň se uplatňuje např. na alkohol, tabák a pohonné hmoty. _____

6. Dopln výpočty – DPH v praxi

Položka	Základ (Kč)	Cena s DPH (Kč)
Stůl (21 %)	_____	_____
Potraviny (12 %)	_____	_____
Kniha (10 %)	_____	_____

7. Krátké odpovědi

- Kdy použiješ sazbu 23 % u DPFO a koho se týká?
- Jak se postupuje při výpočtu DPH, když znáš pouze cenu s daní?
- Uveď alespoň jeden příklad spotřební daně a vysvětli její smysl.

8. Úkol pro samostatnou práci

- Vyhledej aktuální sazby DPH platné v roce 2025 a doplň jejich příklady použití.
- Zjisti, které položky (zboží nebo služby) mohou být od DPH osvobozeny.